

מילי דאבות

בנינים מתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע על פרקי אבות פרק ראשון

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, 6084000 | טל' מערכת: 03-3745979 | orhachasidutil@gmail.com

ד. יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם.
יוסי בן יועזר איש צרדה אומר: יהי ביתך בית ועד לחכמים, והיו
מתאבקים בעפר רגליהם, והיו שותה בצמא את דברייהם:

יוועדו יחד ולא ישבו כל אחד לחוד, יתבררו ויתלבנו חילוקי
הדעות ותתמעט המחלוקת.

ודייק לומר "בית ועד לחכמים" ולא ל"תלמידי חכמים",
כי כאשר חפצים בהלכה ברורה ללא מחלוקת, יש צורך
בחכמים דווקא שהם מורי הוראה ולזה לא יועיל שיוועדו
תלמידיהם שעדיין לא באו להוראה.

"דצעי למהוי חסידא... לקיים מילי דאבות"

ביאורים בשיבות "מילי דאבות" להנהגה דלפנים משורת הדין

לא להיבהל מויכוח החכמים

איתא בגמרא שהרוצה להיות חסיד יקיים מילי דאבות (ב"ק
ל, א). ועפ"ז מובן שתוכן פרקי אבות הוא עניינים של מידת
חסידות, לפנים משורת הדין. יש, אפוא, לבאר במשנתנו מהו
מילתא דחסידותא שבה:

נתבאר למעלה שהמטרה ב"בית ועד לחכמים" היא
למעט המחלוקת, שבימי יוסי בן יועזר התחילה המחלוקת
הראשונה בין חכמי ישראל בנוגע לסמיכה, וכאשר יוועדו
החכמים במקום קבוע יגיעו לביורר ההלכה הפסוקה.

והנה, כאשר מדובר אודות החכמים עצמם, אין מדובר
במילתא דחסידותא, שהרי פשוט שהם צריכים להוועד יחד
כדי לבוא לידי הכרעה בעניינים השנויים במחלוקת.

אבל הוראת ר' יוסי היא "יהי ביתך בית ועד לחכמים",
היינו שאין זו הוראה לחכמים כי אם לבעל-הבית, שהוא אינו
בדרגת חכם עדיין, ואומרים לו שלמרות שאינו חכם, מ"מ גם
עליו להשתדל מצד הנהגת חסידות שהחכמים יוועדו דווקא
בביתו.

עיונים וציאורים

מטרת "בית ועד לחכמים"

יש לבאר כללות מאמרו של יוסי בן יועזר, שהוראה זו
קשורה עם שינוי מהותי שהתחולל בימיו באופן לימוד
התורה והוראת ההלכה.

כי הנה איתא במשנה חגיגה (טז, א) שמחלוקת הייתה בין
הזוגות בנוגע לסמיכה על הקרבן ביום טוב, שיוסי בן יועזר
אומר שלא לסמוך ויוסי בן יוחנן אומר לסמוך, וברש"י (שם
ד"ה יוסי) כותב שמחלוקת זו "היא מחלוקת ראשונה שהיתה
בחכמי ישראל".

והיינו שממתן תורה ואילך ידעו תמיד מה הייתה הקבלה
מסיני בלא ספק, וגם כאשר התעוררה מחלוקת בפרט מסוים,
היו מבררים ומכריעים את דינו מיד, ע"י שעמדו למנין ופסקו
הלכה כדעת הרוב. ורק בימות יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן
התחילה המחלוקת הראשונה.

והנה, במשנה שם מסיים בנוגע לכל הזוגות ש"הראשונים
היו נשיאים, ושניים להם אב ב"ד", ונמצא, שיוסי בן יועזר,
שנמנה ראשון במשנה, הי' ה"נשיא".

וההפרש בין אב"ד לנשיא הוא שאב"ד עניינו בעיקר
בנוגע לענייני בית דין והוראת ההלכה, ואילו נשיא הסנהדרין
הוא נשיא ישראל ודואג לכלל ישראל הן לתלמידי חכמים
והן לבעלי-בתים.

ולכן, יוסי בן יועזר שהי' נשיא של כל העם, דאג שלא
יתרבו המחלוקות, בכדי שכלל ישראל ידעו ברור כיצד
לנהוג, ועל כן הורה "יהי ביתך בית ועד לחכמים", היינו
שירבו המקומות שבהם נועדים חכמים רבים ביחד, וכאשר

ואף על פי שקביעת המקום לוועידת החכמים היא בגלל המחלוקות שהתחילו אז, והרי פלוגתתם של חכמים היא בהתלהבות ורתיחה, וכמו שאמרו "אורייתא הוא דקא מרתחא לי' (תענית ד, א), מכל מקום צריך כל אדם להשתדל באופן ד"לפנים משורת הדין" שביתו יהי' "בית ועד לחכמים".

דרך ישרה

הוראות בעבודת ה' ממאמרי התנאים בפרקי אבות

בין "אבק" ל"עפר רגליהם"

מדיוק הלשון "והוי מתאבק בעפר רגליהם" יש ללמוד אודות אופן הדביקות בחכמים:

כי הנה, דייקה המשנה לומר בנוגע לחכמים "עפר רגליהם" ואילו על המתדבק בהם שהוא אינו בדרגת חכם כתבה "מתאבק" מלשון אבק.

ויש לבאר בזה (ליסוד הדברים ראה תורה אור סוף פר' וישלח): תכונת ה"עפר" היא שאין כל גרגיר עומד בפני עצמו אלא הם דבוקים זה לזה עם לחלוחית, שהעפר מצמיח מאליו גם בלי זריעה מחמת הלחלוחית שבו, ואילו אבק הוא יבש באופן שכל גרגיר הוא בפני עצמו, ולכן אין מצמיח בעצמו כי אם על ידי זריעה.

והנה, אבק שייך לצד הלעומת זה, שכן מצינו גבי ערביים "שמשחתוים לאבק רגליהם" (רש"י לך יח, ד), ואצל שרו של עשו נאמר "ויאבק איש עמו" (וישלח לב, כה), משום שהפירוד בא על ידי שכל פרט מרגיש עצמו למציאות חשובה ונפרדת, ומציאות רעהו יכולה לנגד למציאותו החשובה בעיניו, וממילא אינו מתחבר ומתדבק ברעהו.

אבל בצד הקדושה נאמר לשון "עפר", כמו "ומן העפר אשר יהי' בקרקע המשכן" (נשא ה, יז), משום שבקדושה שוררת התבטלות עצמית לפני אדון כל, ואין אחד מרגיש עצמו למציאות חשובה, וממילא אין שייך פירוד, והכל באחדות גמורה.

ונקט ר' יוסי "הוי מתאבק בעפר רגליהם", כי אצל החכמים, הנה גם "רגליהם" – הדרגא הנמוכה ביותר שבהם, כגון התעסקותם בענייניהם הגשמיים, הרי גם שם הם בהתבטלות עצמית המתבטאת בשם "עפר" – שדבוק ומאוחד.

ולעומת זאת, המתקרב לחכמים הוא בבחינת "מתאבק" – היינו שעודנו בהרגשת מציאות עצמית, בבחינת "אבק" שנפרדים חלקיו אלו מאלו.

וכאשר רוצה האדם להגיע גם כן לדרגת הביטול של החכמים, הרי הדרך לכך היא "להתאבק בעפר רגליהם",

היינו להכיר בשפלותו העצמית שהוא בבחינת "אבק" בלבד, נחות אפילו מ"עפר רגליהם" של החכמים, ולהתדבק תמיד בחכמים ובמעשיהם.

והדביקות היא אפילו באותם מעשים שבבחינת "רגליהם" – התעסקותם בענייני העולם, כפי שמצינו בגמרא שגם גבי עניינים אלו אמרו "תורה היא וללמוד אני צריך" (ברכות סב, א).

קיצלו מהם

הקשר בין מאמרי התנאים למאמרי רבותיהם

האזהרות לבעל "בית ועד לחכמים"

כאשר מעיינים במשניות דאכות מוצאים שיש שייכות בין משנה לזו שלאחרי', ובפרט כאשר נאמר בפירוש שבעל משנה זו קיבל מבעל משנה קודמת, שאז בוודאי יש למצוא שייכות בין מאמר הרב למאמר התלמיד.

והנה, ממשיכו של יוסי בן יעזר בנשיאות הסנהדרין הוא יהושע בן פרחי', וממילא אף שגם ניתאי הארכלי קיבל מיוסי בן יעזר, הרי עיקר הקבלה היא נשיא מנשיא שלפניו, היינו יהושע מיוסי.

ויש לבאר כיצד מאמרי ר' יהושע בן פרחי' נובעים מתורת רבו שנזכרה במשנתנו:

"עשה לך רב" – מאחר ואמר יוסי בן יעזר שהאדם צריך לעשות את ביתו מקום ועד לחכמים, עלול הוא לחוש הגבהה ועילוי לגבי החכמים, שהלא הוא זה שנתן להם את ביתו ורשותו, והוא זה שהעמיד להם את האפשריות ללמוד תורה ולהורות במנוחה, ולכן מצווה תלמידו יהושע בן פרחי' "עשה לך רב", היינו שלא ישכח שהרב הוא "רב" וגדול ממנו.

ובפרט לאחר שנתדבק בהם ושתה בצמא את דבריהם, וכבר חושב עצמו ל"חבר" אל החכמים, צריך לידע מהותו ומצבו שהוא התלמיד והחכמים הם בבחינת "רב".

"וקנה לך חבר" – מאידך, הביטול לרב אינו התכלית, אלא צורך לקבלת ולימוד התורה כדבעי, לכן ממשיך ומבהיר "וקנה לך חבר" היינו שיהי' הלימוד כדבעי עם חברותא, שהרי "דיבוק חברים" ו"פלפול התלמידים" הם ממ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם (אבות פ"ו מ"ו).

"והוי דן את כל האדם לכף זכות" – כאשר עושה ביתו בית ועד לחכמים, רואה הוא שיש כאלו שכבר בדרגת "חכמים" ויש שלא הגיעו לזה והם "חברים" בלבד, ויכול לבוא לידי זלזול בהם שלא הגיעו למעלת החכמה מצד עצלותם וכיוצא, ועל כן מזהיר יהושע בן פרחי' שיש לדון כל אדם לכף זכות.